

νεκροκρέββατο τοῦ παιδιοῦ πού πέθανε. Καί μπρὸς σ' αὐτὴ του τῆ δουλειᾷ ὄλοι τραβιοῦνται στὴ μπάντα. Σὲ λιγάκι τὸ κάρφωσε, τῶβαλε πάνου στὸ μακρὸν τραπέζι τοῦ μαγαζιοῦ του, καί τόντισε μὲ ἄσπρο πανί καί τοῦβαλε κορδέλλες πράσινες καί χουσοὺς σταυρούς.

Τῶσαιλε στὸ σπίτι τοῦ πεθαμένου, κ' ἔπειτα μᾶς ἔδωσε κρέας.

ΠΕΡΙΠΛΑΤΟ

Μὰ ἔλα νὰ πᾶμε λιγάκι παρῆξω. Κεῖ δὲ στὸν ξερόμυλο πού δὲν ἔχει κονμπέ πιά, μήτε φτερά ἔχει. Οἱ ἄλλοι μύλοι πού στέκουνε κατάραχα στὴν ἀράδα, γυρίζουνε γυρίζουνε πού θαρρεῖς πὼς ὄλοι προσμέρουνε κάποιο δὸν-Κιχῶτη γιὰ νὰ παλέρουνε. Στὸν ξερόμυλο ἀρβαλᾶνε μέσα ποντίκια, φντρώνουνε πικραγκουριές καί τὰ παιδιὰ τονὲ βάνουνε γιὰ κάστρο καί πετροπολεμοῦνται. Μεῖς τὸν ἔχουμε νὰ μᾶς φυλάη ἀπ' τὸν ἀγέρα τὸ βορριά πού μᾶς φουάει συχνά. Καί καθὼς θὰ φτάσουμε κειπέρα, θὰ δῆς μπροστά σου τὴ θάλασσα πού ἀρχινάει κᾶπου στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ πού στεκούμαστε κι ἀπλώνεται ὡς πέρα στὴν Ἀνατολή, ὡς κάτω στὴν Κρήτη, ὡς ἀπάνου, πάνου στὴ Χιὸ καί πέρ' ἀκόμα. Στὴ Μικρὰ Ἀσία μὲ διόρθωσε κᾶποιος γραμματισσομένος μιὰ μέρα, σὺν εἶπα στὴν Ἀνατολή. Ἄς εἶναι κ' ἔτσι λοιπόν.

Νὰ καθήσουμε πού λὲς πάνου στὶς πέτρες καί νὰ φήσουμε τὰ μάτια μας νὰ βλέπουνε καί νὰ μὴ χορταίνουνε. Θάλασσα καταγάλαη καί νησιὰ καί οὐρανοὶ καί χρώματα καί κατῖα καί βαρκοῦλες καί γλάροι. Νὰ καθήσουμε καί νὰ τεντώσουμε τὰ πλεμόνια μας γιὰ νὰ ρουφήξουμε τᾶγέρι πού φτάνει καί τὰ πλεμόνια μας νὰ μὴν τὸ χωροῦνε. Καί νὰ ἰδοῦμε.

Μὰ κάτω παρέκει γιὰ τί θέλω νὰ κάτῃ κᾶποιος ἄλλος κοντά μου. Καί νᾶτανε δῶ τί καλά!

Θὰ τῆς ἔλεγα : νὰ κείνο τὸ μακρὸν νησι π' ἀπλώνεται σὺν ἀτέλειωτο καταμεσῆς στὴ θάλασσα τὸ λένε Ἀστροπαλιά. Ἔτσι τὸ λένε δῶ κ' ἔτσι τὸ λένε καί κείνοι πού τὸ κατοικᾶνε. Οἱ χάρτες τὸ λένε Ἀστυπάλεια. Μεῖς θὰ τὸ λέμε λοιπόν Ἀστροπαλιά. Γιὰ δὲς, τώρα μὲ τὰ βασιλέματα τοῦ ἡλιοῦ ἢ Ἀστροπαλιά δὲν εἶναι πιά νησι. Μοιάζει μὲ κᾶποιο πουλι ποῦχει τὰ φτερούγια του τριανταφυλλιά. Δὲν εἶναι στὴ θάλασσα, μὰ καί σὺν οὐρανὸ δὲν εἶναι. Πάνω σὲ κάποιο μαλακὸ σύγγεφο οὐλο τὸ νησι πετάει καί μονάχα οἱ κατακόκκινες κορφές του φαίνονται. Αἰπια κεῖ, δεξὰ μεριά, βλέπεις κᾶτι καράβια; Γελάστηκες, δὲν εἶναι καράβια. Εἶναι πέτρες μεγάλες καταμεσῆς στὸ πέλαο.

Μιὰ φορὰ κ' ἔγαν καιρὸ εἶτανε καράβια; μὰ βάλ-

θήκανε, λέει, νὰ ξεπεράσουνε τὸ φεγγάρι στὸ δρόμο, κι ἅμα ζυγώσανε κεῖ στὴν Ἀστροπαλιά, πετρώσανε. Τώρα τὰ λένε πετροκάραβα. Συχνὰ ἀπὸ δῶ καί μπρὸς θὰ σὲ παίρνω μαζί μου. Μὰ πρέπει νὰ βάλῃς στὰ πωπούσια μπρὸς πετρομάχους, ἔτσι τίς λένε δῶ τίς φόλες.

Ἄμοργό, 18 τοῦ Θεριστῆ 1910.

ΓΕΛΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

ἘΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡῆ

Ἡ Φοιτητικὴ Συντροφιά ἔλαβε τὸ ἀκόλουθο γράμμα ἀπὸ τὸ Παρίσι :

28 τοῦ Ἀλωνᾶρη 1910.

Ἀγαπητοὶ μου φίλοι τῆς Φοιτητικῆς Συντροφιάς, ἀγαπημένα μου παιδιὰ,

Σᾶς στέλνω ἕνα σωρὸ βιβλία, δικὰ μου δηλαδὴ, Ἀπολογίες, τριάντα πέντε κομμάτια, Ταξίδια τῆς δεξτερῆς ἐκδόσεως, σαράντα, σαράντα Ζωές κι Ἀγάπες, Ῥόδα καί Μῆλο, τόμο Δ', μὲ τὸ πατριαρχικὸ τὸ γράμμα, εἴκοσι πέντε. Σᾶς τὰ στέλνω, ἐπειδὴ κ' εἶχατε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ τὰ γυρέψετε γιὰ μοίρασμα, γιὰ κάποια προπαγάντα ἢ σὺν προτιμᾶτε, γιὰ κάποια ξάπλωση τῆς Ἰδέας. Πὼς νὰ σᾶς τάρνηθῶ; Μὰ νὰ σᾶς πῶ τώρα καί τὸν κρυφὸ μου τὸν πῆθο. Νά, θὰ ἤθελα νὰ τὰ δίνετε σὲ λίγους. Βλέπετε κιόλας, χιλιάδες δὲ σᾶς στέλνω. Τὸ μοίρασμα μοῦ ἀρέσει τὸ σκόρπισμα, ἔχι. Δὲν πιάνουνε τὸν τόπο τους τὰ ἔργα μας, ἂν ἔχουνε νὰ πιάσουνε δηλαδὴ, ἅμα τὰ πετοῦμε. Θέλετε μάλιστα νὰ σᾶς ἀνοίξω τὴν καρδιά μου ὀλόγελα; Ἴσως μὲ βρῆτε περίφρανο, πού δὲν εἶμαι. Θαρῶ πὼς μὲ μιὰ παρομοίωση θὰ ἐξηγηθῶμε πιὸ καλά.

Ὅταν κανεὶς χιτῆει ἕνα σπίτι καί εἶναι λιγάκι τεχνίτης, προσπαθεῖ νὰ διαλέξῃ μιὰ μιὰ ὄλες τίς πέτρες, μὲ τρόπο πού καμιὰ νὰ μὴ φανῆ πιὸ ἀμελημένη, πιὸ ἀχαμνή, ἀπὸ τίς ἄλλες. Τώρα, γιὰ νὰ καταλάβῃς ἂν ὁ χιτῆστης πέτυχε τὸ σκοπὸ του, θὰ χρειαστῆ, ἔχι δὲ νὰ γκρεμίσης, παρὰ νὰ πάρῃς τὸ σπίτι μὲ τὴ μεγαλύτερη προσοχή, καί νὰ τὸ ξεχιτῆσης, πού νὰ πῆς, γιὰ νὰ ξετάσης κάθε πέτρα καί τότες νὰ διῆς πὼς κι ἀπὸ μέσα, πὼς ἀκόμη κι ἀπὸ κεῖ πού δὲ φαίνεται, εἶναι ἢ καθεμιὰ ἴσια καί δουλεμένη. Ἐπειτα, ἦσυχα ἦσυχα ξαναχιτῆσεις τὸ οἰκοδόμημα καί παρατηρεῖς πὼς οἱ πέτρες, μοναχές τους, ξαναπαίρνουνε τὴ θέση τους τὴν πρώτην.

Ἔτσι καί γὼ θὰ ποθοῦσα, δποιος μὲ δια-

θάση, να κάμω μαζί μου το ίδιο. Το μικρό μου το χτίριο, πάσκισα, όσο μπόρεσα, μεθοδικά να το χτίσω, για να συγκρατιούνται αναμεταξύ τους τα διάφορα τὰ μέρη. Έννοείται, χρειαστήκανε κάμποσα χρόνια, χρειάστηκε κάμποση μελέτη, για να γίνει άφτό, για να έχη το λόγο της κάθε πέτρα. Χρειάζεται λοιπόν καιρός για να μπορέση κατόπι και ο αναγνώστης, σαλέθοντας κάθε πέτρα, να καταλάβη πώς από ανάγκη, δηλαδή από λογική, βρίσκεται όπου είναι κι όπου απαραίτητο να ξαναγυρίση. Ένας καλός, ένας σωστός να μπή στο νόημα, προτιμότερο από χίλιους μισούς.

Έσείς πιά θά μου τὰ βολέψετε και θά φροντίσετε για το μοίρασμα. Τί κάθουμαι και σās μωρολογώ για τὰ βιβλία μου, για τήν 'Απολογία και τὰ ποδέλοιπα; 'Η 'Απολογία μου είστε σεις. 'Αφού σās άρεσε ή μικρή δουλειά μου, θά πη πώς δικαιολογήθηκα, πώς δέν πήγε ο κόπος μου του κάκου. Ταξίδια, φρέσκα φρέσκα ταξιδάκια, πάλε είστε σεις, ταξίδια στην ανακάλυψη του ιδανικού, με δοξασμένους γυρισμούς στην πατρίδα. Έσείς, έσείς Ζωές κι 'Αγάπες καλύτερες από τις δικές μου. Ρόδα και Μήλα μου Έσείς. Νάχετε τήν έφκή μου, παιδιά, τήν αγάπη μου νάχετε, που το θάρρος μου και ή έλπίδα μου είστε σεις, που ήρθατε με τή σοβαρή σας, με τή μυρωδάτη σας τή νιότη, στα γεράματά μου, να μου δροσίσετε τήν καρδιά.

Ο φίλος σας
ΨΥΧΑΡΗΣ

Η Φοιτητική Συντροφιά, τους δυο μήνες που περάσανε, Μάνη και Θεριστή, καινούριες ενέργειες είκαμε με αποτελέσματα πολύ καλά. Έλαβε δωρεές, βιβλία και χρήματα, μοίρασε κι αυτή προκήρυξεις και βιβλία. Και δε σταμάτησε ή άτομική ενέργεια των συντρόφων, πάντα καρποφόρα. Η Συντροφιά έχει τώρα ταχτική αλληλογραφία με τους δημοτικιστάδες νέους που σπουδάζουνε στα διάφορα σχολεία της Πόλης. Τα καλά παλικάρια της Πόλης συστήσανε τώρα εκεί 'Αναγνώστηριο με τόνομα «Μελέτη» που σκοπός του είναι: ανά βοηθήση τή διάδοση της άπλης μας γλώσσας σ' όλα τὰ είδη του γραφτού λόγου». Στο καταστατικό που στείλανε στη Φ. Συντροφιά είναι υπογραμμένοι, επίτροπή του 'Αναγνώστηριου, οι κκ. Γ. Ναυπλιώτης, Φ. Τσαβιδόπουλος, Χ. Ευελπίδης, Γ. Σφακιανός και Β. Κοπανάρης. Σ' ένα γράμμα τους, όπου με ιερή χαρά χαιρετίζουν από την Πόλη τή σύσταση της Φ. Συντροφιάς, είναι υπογραμμένοι δεκαπέντε στη σειρά μαθητάδες του Λύκειου Χατζηχρήστου,

οι κκ. Γεωργάκης Σ. Μπούντας, Γιώργος Χατζηγηγόρης, Βίκτωρας Πόγας, Γιάννος Χρηστοβασίλης, Θ. Καβουρμαδόπουλος, Όθων Κυρέλλος, Μίστος 'Αγηλιώτης, Γιάννος Μαλατάκης, Γ. Κουκουλήθρας, Χρυσός Ευελπίδης, Δ. Μανάθης, Κωνστ. Φωτάκης, Νίκος Κυμπρίτης, Δουρόνης Χαρίλαος, Χρήστος Πετρίδης.

Μ' ένα του γράμμα από το Μαρκόπουλο ο κ. Κ. Δ. Σωτηρίου παρακαλεί να δηλωθῆ πώς δέν είτανε «δημοτικιστάδες και μη» όπως είχε τυπωθῆ στο 2 Δελτίο της Συντροφιάς («Νουμάς» άρ.θ. 389) οι φοιτητές που φροντίσανε να τυπωθούσιν οι Παιδαγωγικοί Μύθοι του Περγιαλίτη, παρά εδ οι τους δημοτικιστάδες».

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

Ε'

ΕΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Βαριά σά να κοιμηθήκαμε στο Παλάτι, ύστερ' από κείνη τήν κουθέντα με το Βασιλιά και με το Βασιλόπουλο. Ο ήλιος χρυσώνει τον Ύμητό. Καλά που δε μέναμε κι άργότερα. Θά γέμιζε το Παλάτι ούρες, και ξεκολλημὸ δὲ θά είχαμε. Μακριά από ούρες, φίλε μου. Στα κεφάλια να τρέχουμε. Από τὲ κεφάλι καταλαδαίνεις και τήν ούρά. Και κει που το λέμε, όριστ' ένα κεφάλι μεγάλο ή μικρό δέν πειράζει. Πηγαίνει να διδάξη τή νεκραναστημένη τή γραμματική του. Τοῦ αξίζει μιὰ καλημέρα. Πάμε κατόπι του. Τί; Τὸ βαρέθηκες τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα; Σου τὸ τάζω πώς δε θάρχισω λογομαχίες μαζί του. Δυὸ λόγια μονάχα. Δέν ταιριάζει να μὴν του ποῦμε δυὸ λόγια. Αν τὸ πάρη άπάνω του, που τονε βάζουμε ύστερ' από το Βασιλιά και το Βασιλόπουλο, δε θάχη άδικο και σ' αυτό. Κοίταξέ τα ελ' αυτά τὰ παλικάρια που κοπαδιστὰ τρέχουνε και μαζεύονται μέσα στο μεγαλονόματο το Σκολεϊό του. Όλα μαζί του είναι. Όλα στη σημαία του γύρω ν' αποθάνουν είν' έτοιμοι. Κ' οι γονιοί τους, και τὸ συγγενολόγι τους μαζί του θά είταν, αν είχε τρόπο να τους βάλη και κείνους τὰ δυὸ πόδια στ' άττικό του παπούτσι.

«Χαίρε, ὦ πάντων Ἑλλήνων γραμματικιώτατε, και επίτρεψόν μοι ένα εἰς τὸ καθημαξευμένον σοι λαλήσω ιδίωμα. Τῆς πονηρᾶς γάρ τυγχάνω σχολῆς ὧν».

Ήρθαμε μιὰ στιγμή κοντά σου, όχι να σ' ακούσουμε, γιατί βιάζεται ο φίλος μας απ' εδῶ, μόνο να σου ποῦμε δυὸ λόγια, εδῶ στην πέτρα. Ας περιμένουμε λιγάκι οι φοιτητάδες. Δυὸ τρεις δοτικὲς άπάνω, δυὸ τρεις κάτω, τί πειράζει. Χιλιάδες τίς

(*) Η άρχή στον αριθμό 355.